

Oglasi, pripisana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglasne itd. štaju se naplatom ili polotnicom pošt. stacionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod narčne valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Cekovnog računa br. 347849. Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ Narodna poslovica.

Odgovorni urednik i izdatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Izlazi svakog četvrtka o pošte.
Netiskani dopisi se ne vraćaju, a nepotpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.
Preplatiti za poštarinom stoji 18 K u obće, a godinu 5 K za sefjake, a godinu ili K 5—, odn. K. 250 na pol godine.
Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.
Pojedini broj stoji 10 h, zastali 20 h, koji u Puli, toli izvan iste.
Uredništvo i uprava nalazi se u Takari J. Krmpotić i dr. (V. Sissano), čija nekda se naslovljuju dva pisma i predplate.

Istarski sabor.

U Puli, 22./10. 1903.

XI. sjednica (6).

(Srijetak)

Točka XVIII. dnevnoga reda.

Izvjestaj o obračunu za god. 1902. Bratovštinske zaklade. Zast. Laginja uzme riječ kod konačnih predloga, te reče: Visoki sabore! Evo najboljeg dokaza, da ono, što nam je poznato, jer je zakonitim putem predloženo na razpravu i prosudjivanje, ide posve kratkotrajno i mirno. (Obćinstvo na galeriji, koje je uvijek bilo nemirno, stane sad na jednom tako silno bućiti i vikati, da je predsjednik bio prisiljen istu izprazniti.) Opetujem, visoki sabore, da mir, koji je ovaj čas vladao, kad je u razpravi bio obračun „Bratovštine u Istri god. 1902.“, dokazuje, naš zakoniti i posve redoviti postupak, jer je pojedinih zastupnikom taj obračun dostavljen.

Za to nismo u glavnu razpravu niti posegli, niti za pojedine stavke tečajem podrobne razprave. Ako sam se, ipak javio za riječ sada u ovom predmetu, lo je za to, jer se nadam od zemaljskoga odbora dobiti odgovor za naše umirenje u pogledu dosta visokih vrijednosti, koje su ovdje izkazane.

Kad jedno saborsko izvješće bude počinjeno, u kojem se govori o milijunima vrijednosti, onda je, naše mišljenje, da bi nas to saborsko povjerenstvo moralo umiriti u tom pogledu, da kaže koje vrsti efekta, to jest koji javni papiri jesu zastupani u ogromnoj svoti od 1,903.000 kruna, da možemo reći svoje mišljenje, nebi li bilo bolje, mjesto stanovitve vrste javnih papira, nabaviti druge vrste, pa ih vezati na zakladu „Bratovštine“? U tom pogledu mogu spomenuti i to: Pošto danas neki javni papiri nose nizke interese, može, bi li nebi bilo s gorega, da zemaljski odbor, kao upravitelj bratovštinskog imetka, jedan mali dio upotrebi na koje takove efekte, koji nose doduše dosta nizke interese, ali daju priliku na eventualni veliki dobitak. Neznam imali medju efekti „Bratovštine“ 3 postotnih kreditnih papira. Kod njih su i dosta veliki interesi a imadu, kao je poznato, i nadu na vrlo veliki zgoditak.

Neznam, imali n. pr. tršćanskim javnim papira, koji su također vezani na prilično veliki dobitak. Neznam u kojem razmjeru stoje javni efekti ove strane države, prema javnim efektom zemalja kruna Sv. Stjepana. Neznam imamo li takovih, ali kad bi bio slučaj, moralo bi se paziti na to, da neće dugo vremena potrajati sveza izmedju obje polovice, obzirom na odnose u Ugarskoj.

Saborsko povjerenstvo moralo bi reći kada i kojim uspjehom je provedena točna pretraga i pregled svih pojedinih efekta.

Zelio bih uz to, da je povjerenstvo iznelo popis obćina, koje od bratovštinskih zaklada uživaju zajmove. To bi bilo absolutno potrebno tim više, što možemo čitati po novinama, da se zajmovi davaju isključivo talijanskim obćinama iz bratovštinskih zaklada.

Davali su se zajmovi također za takove slučajeve, za koje se absolutno nebi smijeli davati.

Nama su poznati slučajevi, gdje su obćine sa zajmovi iz bratovštinskih zaklada gradile sebi školske zgrade, koje absolutno nisu odgovarale potrebama onoga pučanstva, školske zgrade, koje su djelom previše razkošne, a djelom nisu izvedene prema pravoj potrebi naroda. Kad je zajam bio učinjen, nije se začelo prisljnim putem nametnuti dotičnim obćinama vrlo visoke namete za isplaćivanje. I obćina Fontane kod Poreča učinila je veliki zajam za jednu školu, koja je samo talijanska, dočim je najprije bila sistemizirana hrvatska, a onda

u oba jezika. Tako se je postupalo i u drugih obćinama.

Obzirom na sve to, naša je želja i rado bi čuti od povjerenstva, da počtanke izjavi, pri kojih obćinama ima zajmova, i u kojih javnih papirih su uložene ove ogromne svote imetka bratovštinske zaklade.

Pošto to nije učinjeno, n moralo bi biti za točno i svestrano izvješće od strane povjerenstva, morajući izjaviti u ime svoje i u ime gospode mojih drugova, da ćemo dati svoj glas proti konačnom rezultatu, kako je predloženo, ne možda kao nepovjerenje organu, koji vodi račune kod zemaljskog odbora, nego s našeg obćinitog opozicionalnog stanovšta.

Gledje glasovanja, pošto se radi o vrlo važnom predmetu, stavljam predlog, da se o izvješću odbora glasuje poimence. (Ovo posljednje reče i talijanski i glasuje se poimence.) Za ovog govora dade predsjednik opet izprazniti galeriju.)

Točka XX. dnevnoga reda.

Obračun jubilarne zaklade Frana Josipa za god. 1902. Izvješće zast. Zarotli. Za riječ se prijavi zast. M. Trinajstić, koji reče:

Ako se, visoki sabore, dižem, da po treći put progovorim kod razprave o računih jubilarne zaklade Frana Josipa i. ne činim to za to, što bi mi možda žao bilo, da blagodati te zaklade uživaju samo zajmovnici ili, posujilnice, koje se ravnaju po talijanskim pravilima, a da se ništa nije dalo i ništa se ne daje posujilnicama sa hrvatskimi ili slovenskimi pravili. Da se zbija ni slovenskim, ni hrvatskim zakonima u Istri, a tih ima, hvala Bogu dosta, ništa ne daje, to nam najljepše dokazuje izkaz priložen obračunu. Nego, kako rekoh, ni meni, ni mojim drugovima, a sigurno ni našim posujilnicama, nije ni najmanje žao što ne uživaju blagodatnost zemaljskoga odbora, jer bi zbija bilo škoda i truda i papira za izposlovanje kakove posude iz ove zaklade. Korist bi bila minimalna, malena. Zemaljski odbor daje iz te zaklade ili bezkamatne posude po 200—300 Kruna ili posuda sa 3% do iznosa 1000—2000 Kruna. Naše zadruge dobivaju pak od drugih posujilnica posude po 5%. Ako bi se obratile na zemaljski odbor za posudu i bi dobili bezkamatno 200—300 Kruna, prikoristile bi na godinu 10—15 Kruna, ako bi pak dobile 1000—2000 Kruna na 3%, prikoristile bi opet 20—40 Kruna. Je li bi naše posujilnice pametno radije, kada bi za takovu „zajmlu leća“ prodavale pravo služiti se svojim jezikom, te padale na koljena pred zemaljskim odborom sa talijanskimi molbami i sa talijanskim prevodom pravila, bez česa jih inače zemaljski odbor, kako se to opetovano dogodilo, ne bi htio saslušati?

Ne, one toga neće učiniti, jer njim to njihov ponos krati, i a neće toga učiniti, jer njim se ne treba toliko pozirati. Hvala trud i poštivosti naših rođoljuba, naša gospodarska organizacija se je tako očajala, da nam skoro ne treba već tražiti novaca izvan pokrajine. Kredit naših novčanih zavoda se je podigao pa njim pritiče novaca i iz pokrajine i iz daleke Amerike, kamo su se morali naši ljudi uteci, jer jih doma nije led otkud bi jih moralo sunce grijati i jer oblasti pušaju, trpe, pače dozvoljuju, da njim tudjinac otužuje kruh iz ustaju.

Nisam se dakle digao, da predbacim zemaljskomu odboru njegovu već i onako dobro poznatu skrajnu pristatnost, nego, da još jednom ovdje konstatujem ali utvrdim kako on krši i same ustanove zaklade Frana Josipa i.

Članak treći dotične zakladnice glasi:

Scopi della Fondazione sono:

a) primo e precipuo quello di promuovere, aiutare ed eventualmente sussidiare il credito popolare rurale e precisamente il caso rurale; e subordinatamente, cioè, in mancanza di caso rurale, istituzioni costituite di credito popolare.

„Po tom je jasno, da prva i glavna svrha te zaklade bi morala biti uvijek ta, da pomaze seoske blagajne, takozvane rajfajzenovice i da podiže seoski kredit, a tek onda kada tih nebi bilo, da pomaze slične pučke novčane zavode. Poznato je, da jedno od glavnijih obilježja seoskih blagajna jest, da su na neograničeno jamčenje članova, da su ograničene na malen djelokrug, i da posudjuju malene svote i na osobni kredit. Tih ima u Istri više, a postoji i jedna, koja neznam, je li na neograničeno jamčenje i sa ograničenim djelokrugom, koja nosi doduše i naslov „cassa rurale“ i koja je stvorila zaključak, da neće dieliti posuda veših od 400—500 Kruna, ali kojoj će ipak svakako poručiti značaj seoske blagajne. Ta blagajna jest: „La società e cassa rurale di prestiti e risparmio di Parenzo.“ Čitao sam u broju 31 januara t. g. „Istria“ izvješće o njezinom djelovanju u godinu 1902. Po tom ona radi sa članovi također na conto corrente illi tekuci račun. Ovaj se način poslovanja obćino rabi sa jakimi tvrdkama, koje promeću mnogo novca, tako da jednoga dana polože tisuće, a drugoga jih opet dignu. Seoski čovjek, kmet, malen pojednik nije u tako ugodnom položaju. Pa što čitamo u ovom izvješću? Čitamo, da dok je ona „cassa rurale“ u godini 1902. izdala pod ime „posude“ K 13.680 a primila na odplatu posuda K 5129, tako da je imala koncem godine rasposudjena novca K 8551 — ona je, pod ime conto corrente izdala K 40.700 a primila na odplatu K 12.752 tako da je imala u to ime koncem godine vani K 27.948 t. j. tri puta i pol više nego u ime posude. Što to uči? Uči, da jedna god spoda, porečka ulazu tisuće, jer njim je bolje dobiti ondje 4%, nego u Trstu kod „Cassa di Risparmio“ 3 ili 3 1/2%, a druga gospoda na tisuće dižu dočim na malog pojednika odpadne tek mrvica. Tim se pod imenom „conto corrente“ mimoilazi zaključak stvoren u glavnoj skupštini i zahtjev zemaljskog odbora, da posude ne smiju biti veće od 400—500 Kruna.

Da i samo revnateljstvo te zadruge shvaća, da ona nije cassa rurale, dokazuju riječi izvješća: Questa proporzione (t. j. razmjer med svotom K 8551 posuda K 27.948 tekuceg računa) non è casuale, ma ci insegna che la città di Parenzo, più che per gli affari piccoli, è fatta per gli affari grandi.

Pa vidite uzprkos tomu, što ta zadruga tjera skoro isključivo „affari grandi“ što obstoje više za gradsku gospodu nego li za kmete, što ova dakle ne može biti „cassa rurale“, zemaljski odbor koji je podielio K 400 bezkamatnog zajma i K 3000 na 3%.

To je očita povreda članka trećega zakladnice. Kako je to povrijedena glavna ustanova zaklade, ne jamči nam nitko, da nije povrijedjena i drugdje.

Za to čemo mi s ove strane kuće glasovati proti potvrdi obračuna.

I kod ove točke prigovaramo kako i kod drugih točaka, da se je moralo izvješće financijalne komisije tiskati i podieliti medju zastupnicima. Predlažem, da bude izvješće povraćeno odboru, tiskano, podieljeno i za 24 sata pretresano, te da se o svem glasuje poimence.

Nitko drugi se ne javi za riječ, te predsjednik stavi na imenično glasovanje prije predloge M. Trinajstića, koji budu odbijeni i onda predlog izvjestitelja, koji bude primljen, te tako bude potvrđen i obračun zaklade.

Predsjednik podieli riječ g. izvjestitelju odbora, da izvjesti o obračunu zaklade depozita ili pologa. Kod toga prozbiori opet

Dr. M. Trinajstić: Predpostavljam, da zemaljski odbor plodonosno ulaže novce, što su kod njega položeni i da često i strogo skontrolira pologe, da ne doživi izmenjenja, kakovo je na velikom štetu; pokrajine doživio pred više godina, kad mi n je iz pokrajinske blagajne pošalila „ogromna“ svota novčanih papira: Za to se nisam usudio, da možda prigovorim načino, kojim on s timi polozu upravlja.

Ponukalo me je da uzmem riječ, nešto, što sam opazio u prilogu dočlanom obračunu, o kojem razpravljamo.

Vidim naime pod slovi a, b) i c) nabrojene neke obćine, svega skupo 29, koje su se pokazale nemarnimi u isplaćanju duga ili prema zemaljskom vjersijskom zavodu, ili prema bratovština ili prema zemaljskom odboru, te je zbog njihove nemarnosti bio zaboru, te je zbog njihove nemarnosti bio zaboru, te je zbog njihove nemarnosti bio zaboru, ono, što su bile i što su valjda još dužne platiti. Čudno, da sve te obćine su upravljane od ljudi, koji su bili odobrani u obćinska zastupstva pod okrijem talijanskog političkog društva i koji su prišli prijatelji i sumisljenici gg. članova zemaljskoga odbora. Treba da je skrajni taj nemar tih obćina, kad je zemaljski odbor bio prisiljen mašiti se biča i udariti po njima.

Uljeljivo je za nas, što medju timi obćinama ne nalazimo ni jedne hrvatske ili slovenske, jer nam je to očiti dokazom, da su naše obćine upravljane i bolje i točnije od talijanskih, te da je pusta bajka ono, što talijanske novine više puta pišu o uzornosti njihovih uprava.

Drugo, što mi je palo u oči jest ono 20—30 pologa, učinjenih od zemaljskoga odbora u ime podpore doznačne raznim obćinama za vodogradnje i za gradnju i popravak puteva i cesta. Drago nam je, što se u tome troši, ali žao nam je, što ti polozu ostaju nedignuti.

Vjerujem, da tomu neće biti kriv zemaljski odbor, a po položih određenih za obćine Vrhnik i Kastav mogu suditi, da tomu nisu ni obćine krive, već, da je svemu zezanju kriva vlada. Ona, prije nego li će sama što doznačiti, pita da se predloži barem obćini začet radnje i troškovnik i da se od zemaljskog odbora izmoli doznaku podpore, a kad se sve to ima, onda mora se čekati mjesec i godine, dok se od nje izmoli ili, da dodje njezin mjernik prirediti potanki nacer ili da i ona nešto doznači. Mi čemo u tom pogledu podnesti shodan predlog, a medju tim bi želili, da se zemaljski odbor popita kod obćinab, zašto se polozu ne dižu, zašto se naumljene radnje ne izrađuju, te da onda učini shodne korake k odstranjenju zaprieka, ako ih imade.

Pod točkom 69. stoji polog od 30.922-28 K za gradnju i uzdržavanje cesta u kotaru buzelskom. To će biti svakako svota nabrana sa nametom za gradnju ceste od Buzela do Draguta. Ja bih molio, da se i ovaj polog čim prije dignu i namieni svojoj svrsti, jer je zbija žalostno, da ovdje novi mrtvi leže, dok se i blago i ljudi ubijaju po onoj cesti, koja je bila uvijek slaba, a sad je kud i kamo gora, otkad ju je čestovni odbor kroz pet godina sasvim zanemario.

Još ću opaziti, da mi je vrlo čudno, da je obćina u Izoli do konca godine pustila ležati u položih 1000 K, danih joj kao podporu od tršćanskog magistrata, da pomogne one, koji su ljuto nasradali onom velikom tucom, što je poslijela onaj kraj u junju ili julju lanjske godine. Ne možemo reći, da te pomoći nije trebalo i da za to nisu digli pologa, jer je znano svima, da je bila tuca potukla vas plod; nego moramo reći, da se je obćina pokazala nemarnom i nije digla one svote, kojim bi bila mnogu suzu obrisala. I tu je bila dužnost zemaljskoga odbora, da ono obćinsko glavarstvo pozove na vršenje svoje dužnosti.

Stavljam predlog, da se izvješće povrti odboru, da ga se tiska i podieli medju zastupnicima i da se o tom predlogu glasuje poimence.

Predsjednik stavi predlog na glasovanje i bude zabačen.

(Za ovog govora vraća se obćinstvo mi galeriju; predsjednik ga opominje, jer nemirno, pak dade galeriju izprazniti i dignu sjednicu za kratko vrijeme, dok se obćinstvo odaleci. O predlogu glasuje se poimence.)

Kod podrobne razprave prijavi se za rief: Zast. Laginja: Visoki sabore! K ovomu predmetu javio sam se za rief radi stvari, koja mi se čini vrlo važna, a to je postupak pomorske oblasti ili dotične komisije zaklade za mornaricu, koja je obćenito poznata pod imenom: „Plo fondodi marina“.

U savezu je to s predloženom rezolucijom, gdje se pita pomorska oblast, dotično ta komisija, zašto nije povoljno rješila molbu nekoga čovjeka iz Poreča, koji je molio podršku. U istinu moram biti suglasan s predlogom komisije u toliko, u koliko se tiče spočitavanja, da se pri podijeljivanju podpora sa strane pomorske dobrotvorne zaklade nepostupa tako, kako bi se moralo. Nam je poznat n. pr. sljedeći slučaj: Umro je mornar, koji je mnogo godina mlađo more i ostavio je iza sebe udovicu, koja pod Bogom nije ništa imala, nego možda 3—400 klaftara zemlje. Ta zemlja možda je imala katastralni dohodak od 5—6 krajara na godinu. Ta ženska molila je podršku od pomorske dobrotvorne zaklade i morala je položiti izkaz svog imovinskog stanja. Ljudi kod Zupanje i obćine, koji su imali o tom imovinskom stanju izvijestiti, bili su poštenji, pa su rekli, da je ta ženska zbilja siromašna i neima čim da se prehrani, ali istini za volju izjavili su, da ima toliko i toliko zemlje. Na temelju izkaza oblasti, iz kojih je proizašlo, da ta sirotka ipak nešto imade, njezina je molba bila odbijena upravo motivacijom, da ipak nešto ima. A, gospodo moja, čeli njezin imetak mogao je vriediti jedva 300 for. Ako kapitaliziramo dohodak od toga uz 5 po sto, što ali nenoš, imala je ta žena jednog 15 for. na godinu. Takova žena, jer ima par klaftara zemlje, nije mogla dobiti od pomorske dobrotvorne zaklade nikakvu podršku.

U drugom slučaju pomislite si udovu pomorskoga kapetana, noštomu ili u obće mornara, koja za svoju sreću neima svoje vlastite kuće, neima ništa zemljišta, ali ima djerdan okolo vrata, pune reke prstenja, i a u štedionu na Rieci ili u Lošinju nekoliko hiljada forinti; oblasti njoj moraju izdati svjedochu, da neposjeduje ništa. Ovakve ženske ipak dobivaju dosta mastne i velike podpore, više nego li u zavriedile.

To je obće nepravda. I ako se nemože reći, da to dotična komisija čini navlaš, ipak je to materijalna nepravica, pa bi tom zgodom postavio na srce gosp. vladinom komesaru, neka bi on u dobroj zgodi ovu stvar zagovarao kod pomorske oblasti i neka bi izjavio, da znamo slučajeve, gdje udovice dobrostojećie, koje se mogu inače hraniti, dobivaju prevelike podpore.

Drugi razlog, radi kojega sam smatrao svojom dužnosti, da govorim ob ovom predmetu, koji stoji u svezi s ovim pitanjem, jest ogromni kapital, kojim upravlja komisija dobrotvorne zaklade za mornaricu.

Visoki sabore! Ja nisam tako sretan, da mogu svake godine čitati izvješće, koje po mojem znanju donosi jedini „Annuario marittimo“, ali ipak po onom, što sam pred više godina vidio, mislim, da bi toga kapitala na našoj strani imalo biti do blizu ako ne i preko 2,000,000 kruna. Od toga je, ako se dobro sjećam, jedno 1,200,000 uloženo u javne papire, a jedno 300,000 kruna bilo će uloženo na hipoteku u Trstu. Time se našemu narodu nanasa velika krivnja, jer je ovaj fond, ova zaklada, za našu mornaricu učinjena, dielom od naših pokojnih, koji su zastavu i slavu Austrije pronasali diljem svijeta onim oduševljenjem, kojega nikada više biti neće, a dielom od našega naroda. Ta, recimo istini za volju, bilo je i prinosa i od drugih dobrih duša. Ljudi Talijani, Nemci, Greci i drugi ostavljali su legatave ovaj zakladi, ali svima je ipak bilo na misli, da će se time sirote pomagati. Ovdje pak vidimo mi kapitalističku struju, koja nepodupire pravoga siromaštva. Koliko bi to koristilo bilo, kad bi oni novci, mjesto da leže u Trstu na hipoteci kod bogataša, bili na hipoteci kod sirote u Istri i Dalmaciji.

Tim više imao bi razloga pritužiti se na to, da se taj novac plaže s dvie trećine glavnice u javne papire. To je krivica za narod, koji na svoje posude mora plaćati 6—8 po sto, to je krivica za narod, čije obćine moraju produljivati 5, 6, 10 godina pojedine gradnje skola i šterna absolutno potrebitih, jedino radi toga, jer nemaju sredstava za to. Ako ne sav, bar dobar dio kapitala morao bi biti dan u narod, za koga su ti kapitali dobroćinstvom i stvoreni.

Necu reći, da bi ta pomorska zaklada morala novac tako reći bacati u narod, to ne. Ali danas, sutra je u narodu takova garancija, kakove nemože dati već ni jedan papir-ni akcija u Austriji. To su garancije takozvanih seoskih blagajna, gdje više ljudih jamči solidarno. To su naše male seoske

blagajne, posujilnice, ili kako se već zove, i tim zavodima treba da vlada bude na ruku na taj način, da jedan dio novaca pomorska zaklade dozvoli, da se u prilici dade kao zajam takovim blagajnam.

U tom pitanju nećinimo razlike izmedju narodnosti.

U ovom predmetu možda nije bas zgodna staviti kakav poseban predlog, ali smo time htjeli potaknuti to pitanje, da ga vladin komesar iznese pred svoje predpostavljene, koje neka već jednom prožme ideja, da u Austriji javne zaklade moraju biti u korist narodu, a ne pojedinim kapitalistom, koji uništaju narod.

Točka XXI. dnevnoga reda.

Izvištaj školskog odbora o molbi Mariane Giadrossich za povisjenje mirovine. Zast. Kozulić predložio iz poznatih razloga, da se nepredje na dnevni red, nego da se molba vrati odboru, koji bi imao sastaviti novo izvješće a predsjednik razdijeliti ga medju zastupnike 24 sata prije nego li dođe u razpravu.

Točka XXII. dnevnoga reda.

Izvištaj istog odbora o molbi Tome Quarantotto za povećanje mirovine. Zast. Mandić: s poznatih već razloga, koji su bili opetovno ovdje iztaknuti, želio bi, da se nedade punomocno zemaljskomu odboru, da svojevrijedno postupa u ovom predmetu, nego stavljam predlog, da se vrati stvar školskomu odboru na pozitivno izvješće: ima li se dati podršku ili ne. O tom predlogu molim, da se glasuje poimenično. (Pošto nije predlog stavljen talijanski, predsjednik ga nevažuje. U to izadješe zastupnike manjine iz sabornice svi, osim zast. Laginje, koji zamoli rief i upita predsjednika, da li je dostatan broj zastupnika u sabornici. U to skoči zast. Bartoli, te predložio, da se zaključu sjednica.

Predsjednik stade brojiti, ali ga većina prekine, i tada dignu sjednicu, i to nešto poslije 12 sati u noći.)

IV. Saborska sjednica.

Jucer se je obdržavala IV. sjednica našega sabora.

Na dnevnom redu bile su 21 točke, koje su bile sve iscrpljene. Zato je sjednica trajala od 10 sati prije podne do 1 sata popodne, kad ju predsjednik prekine da ju nastavi od 5 po podne do skoro 10 sati na večer; dakle opeta jedna dugotrajna sjednica; kakvih nije bio običaj da drži istarski sabor. Obćinstva je bilo dosta na galeriji, a držalo se je sasvim pristojno, tako da je razprava tekla mirno i dostojanstveno bez buke i vike, a da predsjedniku nije trebalo niti jedanput opominjati galeriju.

Nakon priobćenja prispjelih podnesaka, zast. dr. Laginja postavi upit na predsjednika, u koliko je istinita vijest što kola po gradu, te je bila razglasena po novinama, da se je on odrekao časti zemaljskoga kapetana i predsjednika sabora, te položio svoj zastupnički mandat, i što je dalo povoda tomu njegovomu postupanju u ovaj čas.

Predsjednik dr. Campitelli odgovori odmah, da je istina, da se on zahvalio na časti predsjednika sabora i zemaljskoga kapetana, ali da nije položio svoj zastupnički mandat. Da je ta njegova odluka potekla iz sasvim privatnih uzroka, te da tu ne ulazi nikakvo saborsko pitanje. On da je bio prisiljen na taj korak i da je po sriedi njegovo osobno dostojanstvo i čast njegova.

Zast. Laginja nadalje pita, zašto se nije postavilo jošter na dnevni red pitanje o prenosu okružnog suda iz Rovinja u Pulu, o ustrojenju kotarskog suda u Dolini i u Rovinju, koja pitanja već šest puta bijahu najavljena sa strane predsjednika.

Predsjednik se izgovara, da njesu mu pravodobno stigli podatci; k tomu da prvi put bijaše predlog o prenosu okružnog suda popraćen uvriedljivom motivacijom za grad Rovinj; u ostalom da će nastojati, da se i ti predmeti razprave.

Kod pojedinih točaka dnevnoga reda zastupnici manjine uzeše rief skoro svaki put, dočim zastupnici većine, dapače isti izvištelji uzdržaše se svakog utjecaja u razpravu. Stavljeno je više upita i predloga sa strane manjine.

Buduća sjednica bi urećena za sriedu 4. novembra t. g. u 4 sata poslije podne.

Franina i Juriba.

Fr. Tako su se kosmali naši i Talijani va diete va Pule.
Jur. Brate moj, batalija je durala ovki dan celeh 8 ur.

Fr. A kako je finila?
Jur. Našeh sedan je ostalo na straže do kraja, a oneh drugih dvajsetak je neć zapalo, neć omlohavelo, a neć doma pobešlo.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinski kotar:

Odstup zemaljskoga kapetana komandatura dr. Campitelli-a. Već smo javili, da je zemaljski kapetan dr. Campitelli subotu 24. t. mj. dao svoju ostavku brozjavno ministru-predsjedniku. Reki smo takodjer, da neznamo razloga tomu. Za nas to ni neima osobita zanimanja. Po našem mieniju nebi dr. Campitelli bio smio nikad poslati zemaljskim kapetanom, i to poglavito s dviju razloga. Jedan je taj, što on spada medju najstrastvenije pristaje jedne stranke, a takav nebi smio biti funkcionarom, koji bi morao gladiiti oprieke izmed jedne i druge stranke, koj bi morao svim silami raditi na to, da se vrši pravo i zakon jednako naprama svim. Drugi je razlog taj, što dr. Campitelli ne pozna ni malo hrvatskoga jezika, a to bi morao znati u pokrajini, koja broji dvie trećine stanovnika toga i njemu posve srodnoga slovenskoga jezika, i u saboru, koji broji jednu trećinu članova toga jezika. Ipak smatramo nuždanim, ako ne drugo, a ono kao viestnici, da rećemo koju o spomenutom odstupu:

Sam dr. Campitelli samo niećno je odgovorio na pitanje, zašto je dao ostavku. Rekao je naime, da se njegov odstup neima iskati u njegovu zdrastvenu stanju, dakle da nije holestan. I to mu vjerujemo. On je doista star i naglub (to u ostalom već više vremena), i ponjkele hrapav, ali kad je mogao uzdržati na predsjedničkoj stolici preko osam sati, onda se ne može uzeti, da bi njegovu zdrastveno stanje bilo uzrokom odstupa. To kaže i druga okolnost, ta najme, da kani i dalje voditi sjednice. Pravaoga razloga neće on da reće, ali šapuću ga drugi. — Kad je sabor bio sazvan u Pulu — tako se šapuće — onda su vodje saborske većine isli c. k. namjestniku, i potuzili mu se, što je sabor baš a Pula sazvan. Gospodin namjestnik rekao je, da c. k. vlada nije tomu kriva. Njoj da je svedjedo, da se savozve sabor u koj mu drago grad Istre, osim u Poreč — tamo nikako. Ona je sazvala sabor u Pulu, jer je dr. Campitelli-a, jer da on nije bio od nje ovlasten da se izjavi za Pulu. Dr. Campitelli zarezio je pak na c. k. namjestnika, jer da ga nije smio izdati, namjestnik rekao, što je gospodin namjestnik rekao. Tako je nastalo trvenje izmedju zemaljskoga kapetana i namjestnika a jedne, i izmedju prvoga i većine s druge strane. Trvenje izmedju zemaljskoga kapetana i većine, pojaćalo se je već u drugoj sjednici, onoj od 22. t. mj., i dospelo svoj vrhunac u sjednici od 23. t. mj. Gospoda od većine predbacivala su zemaljskomu kapetanu, kao saborskom predsjedniku, da nepostupa dosta energično proti manjini, dapače rekli su, da pomaže manjini u obstrukciji. To bijaše ipak preveć za dr. Campitelli-a, i on je odmah poslie burne sjednice od 23. t. mj. dao svoju ostavku. To razumijemo. Ne razumijemo pako, kako će dr. Campitelli, kao demisionarac, kako će na dalje predsjedati saboru, s kojega većinom je u najvećem konfliktu. I to je jedna od austrijanski!

Novi zemaljski kapetan! Dr. Campitelli da je svoju ostavku, i prem se kuće, da će i na dalje saboru predsjedati, do svrhe: ovoga zasjedanja, ipak se već govori o njegovom nasljedniku, koj da ima biti imenovan do koj mjesec. U raznih

novinah čite se, da će zemaljskim kapetanom biti imenovan Poljski namestnik član zastupničke kuće u Beću i dakako član sabora, odvjetnik dr. Lodovico Rizzi. Pita se, koje vlastitosti ima taj čovjek, a da bude imenovan zemaljskim kapetanom i vladno saborskim predsjednikom? On ne pozna hrvatskoga ni slovenskoga jezika ni malo, pak bi već ta činjenica bila dostotna, a da nebude zemaljskim kapetanom u pokrajini, u kojoj je velika većina stanovnika hrvatskoga i slovenskoga roda i jezika. On je zagrižen protivnik hrvatskoga i slovenskoga jezika, a tim i roda. To ga još jaće izkjučuje od časti načelnika jedne pokrajine. Ipak i jedno i drugo kao da će mu pomoći popeti se na stolicu zemaljskoga kapetana i predsjednika sabora. Dapače nješto i gorega je, što bi ga diglo na tu čast i stolicu. U jednom lućanskom, c. k. vladi prijaznom listu čitamo doslovce: da se glassa, da će zemaljskim kapetanom biti imenovan dr. Rizzi, u kojega ultra-italijanska stranka Istre polaze velike nade, jer ga smatra najsgodnijim, da potlaći operbu slavenske manjine. Dakle tako, hoće se, da se zadovolji i sad ultra-italijanskoj stranci, hoće se takova njezina člana, hoće se „enfant terrible“, ugnjetaća slavenske manjine, predstavnicu većine pućanstva Istre! Ajde da, da vidimo, kamo ćemo doći. „Potlaćeno jaće, sve to više straće!“

Izlet na Brioni. Utorak dne 27. t. mj., okorišćući se prisiljenim odmorom, na koji usljed nedržanja saborskih sjednica jesu primorani, hrvatski zastupnici poduzeše izlet na Brioni, da posjete i vide što se je sve tu izradilo u zadnje vrijeme. Dobiv dozvolu od c. k. zapovjedništva arsenala, da se tamo bace jednim t. zv. „tenderom“ koji obći izmed tih otoka i Pule, u sat po p. odplivieše tamo. Izkrčavši se u Penedu, liepnom cestom nastavise svoj put do glavnog siela ciele uprave i gospodarstva otoka. Već put iz Penede do tamo te iznenadjuje krasnom cestom, raznolikim vidikom, i bujnom vegetacijom otoka, tako da niti ne opaž da si rabio tri četvrti sata a da niese se ni najmanje utrudio. Kad si se pako približio mjestancu, tu uprav ti se predoćuje sav dosadašnji rad i osnova za budućnost. Tu su u liepnom redu nanezane sve zgrade za razne grane gospodarstva. Tu staja za rogato blago, tu mlekarna, radionica, tu liepi hotel i razne inać kuće. Gospodar otoka, gospodin Kupelwieser doću da su došli tamo zastupnici, namah doće u susret, i svom ljubezljivoću hćede osobno pokazati i tumačiti svaku stvar. Kad su došli do pivnice hćede da pokušaju razne vrste vina, koja se tu nalaze. Pivnica je tako velika, i tako u redu držana, da stalno nema njoj premca u ovih strana. A vino tako ukusno i dobro, da niti ne vjeruješ, da je istarsko; mora te o tom osviedochiti osjegurane gospodar.

Uprav-g. Čuľarjesliedio primjer svoga gospodarca, te pravio prispodobe medj prijašnjim i današnjim stanjem gospodarstva. Dosta je kazati da u početku nebijaše siena ni za jedan komad blaga, a danas se kosi sjena ne samo za 80 što krava što volova, nego preostaje ga i za prodaju.

Približavalo se vrijeme odlaska, te g. Kupelwieser, žaleć što gg. zastupnici tako kratko vrijeme moguše proboraviti na otoku, sa svom prijaznoću se oprosti od njih, i najsrdićajne im zahvali za njihov posjet. A i oni nemogu im nego zahvaliti odličnomu tomu mužu, i njegovoj svojni na izkazanoj njim susretljivosti i prijaznosti, i uvjeriti ga, da će im dugo ostati na pameti ugodna uspomena časova poboravljenih u njegovom društvu i njegovoga upravitelja na otoku.

Koparski kotar:

Obćinski Izbori u Marozigah prošli su prošloga ćedna u podpunom miru i redu. Koparska gospoda nastojala su posijati u onoj čisto slovenskoj obćini ajeme razdora, te dobiše na svoju stranu par nezadovoljnika, ali im bijaše uzaludan trud i trošak, jer su naši čestiti obćinari prekrizili njihove nećiste račune, izbravu u sva tri teia svoje poštene i neodvisne mišljenja, koji se neće dati voditi ni od koparskih mutikaša, ni od njihovoga zastitnika na poglavarstvu.

Lošinjski kotar:

Sa otoka Cresa pišu nam 25. o. mj. Neima tomu davno, što se je započelo sa

Sjećajte se
Družbe sv. Ćirila i Metoda
za Istru

proširenjem puta od Beloga do grada Cresca. Put taj još nije dogotovljen, niti će biti brzo, jer reč bi, da im je potfallio novaca. No i ono što je učinjeno, ne vriedi mnogo, jer je put na mnogih mjestih jako pogubljen, da se može čovjek s njega u dubinu skotrijati.

Premda se je mačuhinski postupalo sa novcem, što ne bijaše opredijeljen za ublaženje biede i nevolje ovog tužnog pučanstva tim, da mu se dade posla i za službe — ipak nisu Creska gospoda zaboravila na to, da se postavi na razkrižju puta, koji vodi iz Cresca u Beli i Dragozetići „spomen-plotu“, da ovjekovječe valjda svoja slavna imena i da prikažu onom dobrom ali lahkovjermom narodu tobož svoju ljubav i sklonost do njega.

Kad bi to čovjek tudjinac opazio, koji nezna za naše turske odnose, morao bi pomisliti, da smo mi usried blažene domovine „Maffie“ i „Camorre“, jer su nazivi mjesta čisto potalijanci i ono što je hrvatskoga, to je izkvareno i naruzeno.

S jedne strane te ploče i to prema gradu Crescu stoji napis: „Traghetto“ a izpod teksta dolazi tek „Predosjećia“. S druge strane pako prama zapadu stoji „Carignano“, a izpod toga „Dragozichi“, onda tek Beli.

Nit prvi naziv „Traghetto“ nit drugi „Carignano“ neima nikakva prava, da obstoje, jer nije ni narod tih dviju mjesta. Nikađa krstio svoja sela timi ljudimi nazivi, nit se isti nalaze igdje na zemljopisnih kartah, niti ih dapače u istom municipiju slavnog grada Cresca tako imenuju. Te nazive skovali su nazovi-spasitelji našega naroda u Poreču pomoću naših dušmana u Crescu. Te kovance potuče od Creskih talijanaša, koji bi htjeli poput svojih djedova držati ovaj narod u neznanju i robstvu, jahati po njemu kao po živini — te sisati mu krv kao po jovicke. Oni bi htjeli uništiti u našem seljaku ili kopaču svako čuvstvo liepog i uzvišenog, pak da postane njihovó silepó orudje, koje bi im imalo vječno robovati.

Ali kad mi znamo, da je to prosto patvaranje i izkrivljenje naših pravih starinskih naziva, pitamo carske oblasti visoke i nizke, kako mogu nekaženo trpiti, ili dopuštati, da se takove lopovštine dočinja i naša prava vriedja? Zar te oblasti ne vide kamo to smjera, za čim to ide? Takvo postupanje je nepošteno i nepravedno. To znači naprosto rugati se oblastim, prkositi zakonom i smijati se u brk pravici.

A do kada — pitamo — biti će slobodno našim narodnim protivnikom kviriti i patvarati naša narodna imena i naše nazive?

Zar misle c. k. oblasti, da smo baš bez krvi i da čemo mirno dopustiti, da se s nami postupa kao s niemom životinjom? Neka paze, da neprekipi — jer onda će one odgovarati za sve posljedice.

U gradu Crescu pita nam 15. o. mj. Naši gospodari na občini takozvani „stori“ utiču se najradije k tršćanskom „Jehreću“ kad im valja koga od naših ocrnit ili sebe od kakvog smrada oprati.

Tako su oni prošloga mjeseca bezsravno napali predstojnika ovdjašnjeg samostana radi toga, što da su se fratri tobož kriomice poslužili tu djom vodom u vrijeme suše i nestašice vode. Našoj propaljoj vlasteli jemi naši fratri pravi trin u peti — jer oni nepusu u irredentsku tikvu i jer su vjerni svoim Bogu i rodu.

Starješina samostana poslao je „Jehreću“ izpravak, jer nije mogao dopustiti, da se nekaženo a bježnimo laže.

Nu on je po židovsku izpravio, što je samo bilo, jer znađe, da ga fratri ne mogu sudbeno prisiliti na priobćenje izpravka, počto su u Trstu židovi svemogućii.

Ali da se nebi lažidopisnik mogao pohvaliti, da je fratra tjerao u rog, evo nas, da razložimo po istinitom pripoviedanju kako se stvar sa vodom dogodila.

Lažidopisnik tvrdi, da su se fratri poslužili kriomice krivotvorenim ključem, da mogu uzeti vode iz občinske tobož šternice (vodnjak = zustrina). Tu su pako šternu poklonili fratri od svoje previelike dobrote na službu gradjanstva. Njima je bio posudjen ključ od šterne još g. 1839. kad bijaše sagrađjena, ali fratri nehtjedose u samostanu ključa, da se nebi zamrzali pučanstvu u doba nestašice vode.

Jedan ključ, kojim otvorije prošlogog mjeseca šternu, za koga nije od sadašnjih fratra nitko znao, osim fratra Josipa Mlahora, našao se u sakristiji. Tim ključem otvarali su — kako on tvrdi — šternu, da uzmu ono malo vode, potrebite za blagoslov Vodokrata. Potrebitu za to vodu uzеше i zadnji put po bielom danu.

Dan prije, reče občinski redar fratra Jusipu: „ako nemate vode u šterni vašoj, uzmite ju iz občinske, jer će občina za braniti puku vodu, počto je još malo u šterni.“ U to doba bio je starješina samostana odsutan, te kad je za to doznao, č. o. Dobrović, naloži fratra Jusipu, da ide k redaru i da zapita ključ, ali počto bijaše već kasno na večer, neovrši nalog, nego sljedećeg jutra otvori šternu i osobe samostana uzеше vode.

Potreba je bila skrajna pak se pita, dali su fratri, koji su dali sagraditi šternu, imali kano i drugi občinari neko bar pravo na onu vodu? Puk uživa kroz godine i godine onu vodu premda se tim uznemiruje samoslance, a fratre bi htjela slavna gospoda na občini lišiti potrebite vode i pustiti ih, da skapaju od žeđje! Fratri dadoše u svojoj kadi sagraditi šternu, pak bi im se htjelo kada zabraniti, da se istom posluže! Nije li to crna nezahvalnost i nečuvrena drzovitost?!

Možda će nam lažidopisnik odgovoriti: pitajte i dali će vam se! Na to odgovaramo, da se fratrom ne može predbaciti, da su oni uzeli ni kapi vode bez privilegije občine tečajem vremena od augusta 1899 do augusta 1903. Ali je tu nešto drugo po sriedi.

Občina, koja želi leviti u mutnoj vodi, ide za tim, da samostanu stvori neprilika glede klaustera i mjesta, koje zauzimaju voda i koje nisu fratri občinstvu odstupili. Fr. Josip nije molio oproštenje načelnika, kako tvrdi lažidopisnik, što je uzео vode, nego mu to starješina naložise za neki drugi razlog, za što znađe dobro g. načelnik. Niti č. o. Dobrović nije se ponizio na nijedan način pred načelnikom što su uzeli vode, jer se to dogodilo bez ikakve himbe i po nagovoru občinskoga redara.

Iz navedenoga proizilazi, da fratri nisu kriomice uzeli vode, niti je istina, da se poslužise krivotvorenim ključem, kao što nije istina ni to, da su koga radi vode pitali za oprost.

Nadalje tvrdi dopisnik, da su fratri uvijek bili izpovjednici dvora Benediktinka, te da ih fratri napustiše, počto se one prestase služiti kod hrvatske zadruge, budući da je starješina talijanka!

Tupaste li glave toga mažikarie! Kadno bijaše sadašnji starješina samostana izahran dozna, da su fratri izpovjednici Benediktinka i da čitaju duvnam sv. misu, ali on odredi dogovorno sa m. p. državnikom, da se duvne ostavi jedino stog razloga, što ih je prielo u vršenju njihovih samostanskih dužnosti i zbog nedostatnosti osoblja. Starješina nije ni znao, da se duvne služu kod hrvatske zadruge kao ni to dali je starješinka talijanka ili hrvatica. Fratri njimj občasе služiti samo za dva mjeseca ili do budućeg kapitola.

Što se tiče dalje tvrdnje toga dopisnika, da je otac N. P. zanekao čorbu Nikoli Dudi — kazav mu: „bež, jer si Talijan“ — bila bi vriedna, osuđe — kad bi bila istinita.

Cresanom je poznato, da fratri diele čorbu, kruh itd. svakomu bez iznimke i ne pitaju, dali je siromah Hrvat ili Talijan. Gori spomenuta osoba nasrne drzo-

vito u samostansku kuhinju i ne bijaše joj zaniekana čorba zbog toga, što je tobož Talijan, već iz posve drugog razloga, koj nečemo radi delikatnosti ovdje napominjati.

Suplja tikva ovog piskara kaže u 23. broju židovskoga glasila, da je blagdan Rodjenja B. D. Marije katedralno svećenstvo u fratarskoj crkvi odpjevalo poslanicu i evandjelje glagoljaski i to, jer fratri promjenije misale latinske sa glagoljaskimi, dočim priznaje u istom listu od 9. o. m. j. izpravak starješine navodeć protuslovno: da bijaše svećenstvo kolegijalne crkve prisiljeno pjevati u samostanskoj crkvi poslanicu i evandjelje hrvatski. Njemu je svejedno katedralka ili kolegijalka, isto mu je glagoljski i hrvatski, kao što i misal glagoljski i latinski.

Glagoljaski rabe u samostanu svake nedjelje i blagdane kako zna sav Crés od davne davnine. Tuj se pjeva poslanica i evandjelje hrvatski, što i sam prkas sebi u protuslovju priznaje.

Dopisnik kaže nadalje obzirom na izpravak, da se fratri ne have politikom, da to ne stoji, jer da oni sile talijanaku djecu govoreti hrvatski kod sv. mise. On nezna, da se kod fratara štiti kod sv. mise, da se ne govori ni hrvatski ni talijanski, već da se pjeva poslanicu i evandjelje hrvatski. Dopisnik je kod toga uzeo stalno rog za svieću. On je valjda nešto čuo, da se djeci, koja polaze naše škole i uče hrvatski jezik, preporuča, da govore i tim jezikom ako žele naučiti ga; ali to nije po našem sudu politika, nego nauka; pa kada bi i bilo što na tom istine, valja luciti fratra učitelja od ostalih fratara. Vidi se dakle, da i ova tvrdoja piskareva na obe noge hramlje.

Što se tiče dalje tvrdnje da je N. P. u javnom dućanu A. Bataje bacio kutijicu „Legininih“ žigica, to nam je izjaviti da mi ne odobravamo toga, ako se je dogodilo, kao što odsudjujemo i prostački čin J. P. koji je natrag godina pokupio sve žigice „Cirila i Metoda“ te ih javno na ulici spalio i zagrozio se vjastniku dućana, da ne smije više prodati tih žigica, jer da inače neće kod njega kupovati biljega.

Čin N. P. nemožemo odobriti ako je istinit, kao što i ne odobravamo postuganje J. P. sadanjeg N., koji je bio u nekom dućanu, te tamo dočavšemu siromašnomu dietelu koje je liepo prisutne hrvatski pozdravilo i zapitalo nešto od trgovca hrvatski, prostački kazao: „guarda come xe schifoso, come la lingua che parla“. Zar nebi bilo od njega pametnije, da je kazao, da je on otac sviju, i bogatih i siromašnih i Talijana i Hrvata, što bi bila njegova dužnost.

Čin N. P. nije ovakav, kakvim ga je piskar opisao, jer smo se mi popitali kod osoba, koje su ondje prisutne bile. Piskar je čin prevrnuo i lažno ostavio, a neka nam vjeruje, da je N. P. samo krnio pogleda „Legininih“ žigice, mi mu toga nebisimo odobravali jer se držimo uzvišenog načela: ne čini drugomu u itd.

Toliko istine radi, da ne bude občinstvo od kojekakvih piskara zavadjano.

Trst

Politička napućanja u Trstu. C. k. redarstvena oblast u Trstu, dala je po svojih agentih zatvoriti četvoricu ugrijanih talijanskih glava, radi političkih demonstracija. Između uapšenih nalaze se i dvojica učitelja na talijanskih pučkih skolah, te dvojica činovnika, jedan kod gradske oblasti, drugi privatni. Kod te četvorice provedena je promelacina i odneseno im različitih spisa. Sva četvorica nalaze se u javnom zatvoru sudbenoj oblasti na razpolaganje.

Glavna skupština „Edinosti“. U ponedjeljak dne 2. novembra u 4 sata po podne obdržavati će se godišnja glavna skupština političkog društva „Edinost“ u „Narodnom domu“ kod sv. Ivana pokraj Trsta, sljedećim dnevnim redom: 1. Po-

zdrav predsjednika; 2. izvještaj tajnika; 3. izvještaj blagajnika; 4. izbor novoga odbora; 5. slušajući predložiti, upiti itd.

Promjenjenje. C. k. financijski savjetnik u Trstu, dr. Stjepan Koczinjak, premješten je iz Trsta u istom svojstvu k računarskom odsjeku financijskoga ravateljstva u Beču. Slavenški činovnici kod financ. ravateljstva u Trstu neće stalno žaliti za njim, jer, premda bijaše po rodu Slaven, bijaše po čućenju i djelovanju velik Niemac. S njim odlazi dakle jedan Niemac od financijskoga ravateljstva u Trstu, a mjesto njega dolazi drugi, nad-savjetnik, isto Niemac iz Beča. Tim do-lazkom oštećini su domaći činovnici onoga ravateljstva, jer su prikraćeni u promak-nuću za jedno mjesto. Što se tiče pako naših činovnika kod onoga ravateljstva, to im moramo na žalost pripisati, da se oni ne turaju napried, jer od 8 člana u predsjedništvu financijskoga ravateljstva, neima nit jednoga Hrvata ili Slovenca. Taj presidium sastoji od 5 Niemaca i od 3 Talijana, ili možda nemare za naše činovnike u onom predsjedništvu visoki i odlučujući krugovi?!

Bazne primorske viesti.

Četiri puta odlikovana svećarica Jerneja Kopač u Gorici, jest jedna od najboljih i najsolidnijih tvrdka na našem jugu, u koliko se tiče izradbe svieća za crkvenu porabu. Među raznimi, dobio je nedavno prvo odlikovanje kod zadnje talijanske izložbe u Vidnu (Udina), što je dokaz, da je njegova svećarica u istinu na dobrom stepenu usavršenosti. Čestitajući mu na odlikavanju te upozorjući na njegov oglas, preporučamo ga toplo našim župnim uredom u Istri.

Narećea na istarskoj željeznici. Dne 25. o. m. j. hotio je seljak Bressan, starac od 70 godina, nešto naglih, preći preko željezničkih tračnica nedaleko postaje sv. Lucije, na novoj istarskoj prugi Trst-Poreč, ali siromaka zahvati željeznički voz i baci svom silom na stran, te je malo za tim izdahnuo. Vječni mu pokoj!

Imenovanje kod financ. strake. Odsječnik savjetnik kod financijskoga ravateljstva, dr. Karlo barun Lempruch, imenovan bijaše financijskim nad-savjetnikom u okružju financijskoga ravateljstva u Trstu, te mu bijaše dan naslov i značaj dvorskoga savjetnika uz oprost od dočlone pristojbine. — C. k. financijski savjetnik u Trstu, dr. Napoleon Fabbro, dobio je naslov i značaj financ. nad-savjetnika uz oprost pristojbine. — Financijski savjetnik i zemaljski porezni nadzornik, Radovan Milković, imenovan bijaše financ. nad-savjetnikom u okružju financ. ravateljstva u Trstu.

Upozoravamo čitatelje na oglas Jurišićeve ljekarne u Pakracu.

Lijek za rane. Za ozlede, osobito, ako si čovjek oguli kožu, preporuča se osobito Baldrianova koren. Kuha se 15 gr. Baldrianova korena u pol litre vode i tada se ohladnjelom tekucinom nakvasi platno, koje se ima položiti na rana. To sredstvo pospješuje ciele rane u svim skoro slučajevima i ublažuje bol. To svojstvo, da naime bol ublaži, pripisuje se Baldrianovoj kiselini, koja također da ima antiseptičku snagu. Pošto se u mnogim porodicama Baldrianov koren kao domaće sredstvo uvijek naći može, neće biti teško to sredstvo upotriebiti, ako se komu nezgodna desi. Svakako je uputnije rabiti Baldrianov koren nego, kao što mnogi rade, pačušnu, kojom se rana i otrovati može.

Medjusobno sisanje kod krava. Da se učini nemogućim medjusobno sisanje kod krava, dočično, da se oduče od te nepodobštine, preporuča se, da se na njih melne koznati ular, po prilici onakav, kakav se rabi, da se zdrebat i telad odbije od sisanja. Onaj komad, koji leži na grebenu nosa, treba da bude širok i krozanj se udare čavli, koji se kakovih pet centimetra van iztću. Onda se ti nosni rameni podstave još mehljom kožom. Svaka krava, kojoj se približi ovakovim rotenom providjena druga krava, u nakani da ju sisa, stane se jako ritati, da se od nje obrani. Pošto ular ne smeta: ništa kravi, kada jede, mogu ga krave nositi dan i noć, dok se neoduče. one nepodobštine.

Razne vijesti.

Za drvotrzee. Kod gospodarstvenog ureda imovne obćine križevačke u Bjelovaru držat će se 6. bud. mj. dražba hrastovih stabala u ukupnoj procijenjenoj vrijednosti od K 332.198-29. — Poblize kod spomenutog ureda ili trgovačko-obrtničke komore u Zagrebu.

Nov Loyvdov parobrod. U tršćanskom brodograđilištu „Stabilimento tecnico Triestino“ gradi se nov Loyvdov parobrod, koji će nositi ime austrijskog ministra trgovine baruna Calla. Parobrod je opredjeljen za istočnu plovidbu, te je nešto manji od parobroda „Koerber“, koji je porinut u more dne 21. tek. mj. „Barun Call“ imati će 2950 tona, a njegovi će parni strojevi razpolagati s 2200 konjskih snaga. Za putnike će biti na parobrodu 44 kreveta I. i 17 kreveta II. razreda. Parobrod će biti gotov u proljeću g. 1904. Loyd će po tom imati 69 parobroda, od kojih četiri nose imena austrijskih ministara i to: „Graf Wurmbad“, „Markiz Baquehem“, „Koerber“ i „Barun Call“.

Za one, koji se sele u Ameriku. Vlada američkih „Sjedinjenih država“ izdala je nov zakon, koji uređuje i ograničuje izseljivanje u Ameriku. Novi zakon određuje, da svaki izseljenik pri stupanju na američko tlo plati dva dolara osobnog poreza. Iđijotima, ludjaciima, siromasima, prosjacima, okuženim zaraznim bolestima, onima, koji žive u mnogoženstvu, provalnicima, sudbeno kažnjenim i anarhistima useljivanje je zabranjeno. Oni, koji zavjadjaju na izseljivanje u Ameriku i oni, koji obećavaju rada, kazne se globom od 5000 dolara. Ovo neka uzmu na znanje oni, koji sve prodaju, da se mogu izseliti u Ameriku, a slučajno ne odgovaraju urve tima za useljivanje, koja je američka vlada postavila. Baš se je u zadnje vrijeme povratilo više stotina ugarskih i austrijskih izseljenika, koje su američke oblasti odbile.

Pronađeno jest: Da su sveobće objubljene i na sve strane razprostranjene Kapljice sv. Marka, Gradska ljekarna, Zagreb, Markov trg, najpotrebnije u svakoj kući imati, da se može pružiti prva pomoć bolesniku i da se kod zdravih ljudi predusretne bolesti i stoga upozorujemo p. n. g. čitatelje na današnji oglas Gradske ljekarne, Zagreb Markov trg, koji je otišnut na istoj strani našeg lista.

Kuhinja za 4000 osoba. Velika parizka trgovačka kuća „Bon Marché“ može se pohvaliti, da ima najveću kuhinju na svijetu. Ova trgovačka kuća obskrbljuje naime hranom sve osobe, koje su u njezinoj službi, a tih imaše do 4000, što ženskih, što mužkih. Naravno je, da se za toliku množinu mora i neobična množina jela spravljati, a u tu svrhu služe veliki aparati i razni uređaji za brzo kuhanje. Nužno posuđe, većinom je velikih dimenzija; tako n. pr. najmanji lonac za kuhanje sadržava 75 litara, a najveći 375 litara. Za zajutrac potroši se ništa manje nego 7.800 jaja i do 750 l. kave.

Vozne-parobrodni red na Istarskim prugama. Sa 1. studenoga o. g. nastupit će sljedeće promjene u plovidbenom redu Ugarsko-Hrvatskog parobrodarskog društva: Izravna pruga Rieka - Opatija: Prestajna polazak iz Rieke od 6 sati po podne i onaj iz Opatije u 7 sati na večer.

Pruga Rieka - Krk: Polazak iz Rieke ostane kako do sada svaki dan u 12.30 po podne; isto tako iz Krka u 6 sati jutro, dotim u međjulukama nastupaju male promjene u dolazcima i odlazcima.

Poštanska pruga Rieka - Lovran: Na prvoj plovidbi u jutro iz Ike u 7, iz Lovrana u 7.15; iz Opatije 7.40; a iz Voloskoga u 7.55 u jutro, dolaziti će na Rieku u 8.30 u jutro. Za ostale plovidbe na ovoj prugi ostaje dosadašnji plovidbeni red nepromjenjen.

Ukinuto vojničke tjelesne kazne. List vojničkih naredaba u Beču probuje carsku odluku, kojom se ukidaju od 15. novembra o. g. napried, u mirno doba kazne lanaca i krakkih okova — pogibelnih, tjelesnom zdravlju.

Proti seobi u Ameriku. Slovanski rodoljub, g. Fran Sakser iz New-Yorka, piše slovanskim listovima, da je u zadnje vrijeme zatvorilo radnje više velikih tvornica, te da je ostalo bez posla na tisuće radnika. Među ovimi ima mnogo Slovenaca i Hrvata. Radnje su obustavili u rudokopih u Minesoti, pak u Pensilvaniji velike tvornice željeza, žice i ljevaonice bakra. Sve to je prouzročilo, da radnici bježe na sve strane, osobito doma, ako imaju čim. Nade neima, da bi se otvorila radnja do proljeća, radi toga neka se čuvaju naši radnici putovanja u Ameriku. Zima će biti strašna tamo za one, koji nisu štogod prištedili.

Sastanak slovanskih odvjetnika. Proše nedjelje sastase se u bijeloj Ljubljani odvjetnici iz svih slovanskih pokrajina, da viečaju o tom, kako će se složiti i uzajamno boriti za ravnopravnost našega jezika na sudovima. Na sastanku prihvaćeno bijaše 9 resolucija, kojima je označeno buduće postupanje slovanskih odvjetnika. Iz Istre prisustvovaše sastanku odvjetnik dr. Janežić iz Voloskoga i kandidat odvjetništva dr. Červar iz Pazina.

Gospoda odvjetnici naši, koji su članovi istarskoga sabora u Pulji, odlasše svojim drugovom brzojavni pozdrav uz izjavu, da pristaju uz sve zaključke, koji budu stvoreni na obranu narodnih naših prava i na zaštitu našega jezika kod sudova.

Gospodarske vijesti.

Gdje i kako se jaja najbolje spravljaju? Jaja se najbolje spravljaju u podrumu, gdje je dosta suho, s ljeta prilično hladno, s jeseni u zimi i s proljeća dovoljno toplo, nu nikad pretoplo ili prestudeno.

Da se jaja izkvaru, kriva je velika vlaga, vrućina ili studen, nu glavno je ipak zrak. On prodire kroz lupinu u jaje i tako ga posve izkvari. Samo bi se onida pravi cilj postigao, ako bi prepričali zraku ulazak u jaje. Nije svejedno, je li se jaja prije ili kasnije potroše, je li se kraće ili duže vrijeme uzčuvaju, zatim je li su posve u miru, ili se razasijaju. Za zimu treba spraviti jaja, koja su izmešana u kolovozu, rujnu i listopadu, a tako ih valja po redu trošiti. Oplodjena jaja, spravljena za zimu, pokvare se kud i kamo brže nego neoplođjena.

U gnjezdu ostavljaju gazdarice položak, pa ako se isti ne izmjeni bar dva krat na tjedan, sasvim se pokvari i mora se baciti kao mućak. Sloga treba položak uvijek ugljenom zabilježiti, da ga uzognemo drugim zamieniti. Sve položke treba napose spravljati, te najprije trošiti dok su još dobri.

Sijeta nam mala briga za zdrava jaja, jer ih svakim danom sasvim svježih imamo. Kad se jaja spravljaju, ne valja ih tako pometati, da leže možda na prostoj zemlji; k tomu ne smiju se doticati, a još manje doći u dotik sa solju.

Kad ih spravljamo, valja paziti, da se po mogućnosti sva osove na siljaste krajeve. Jaja se mogu zadržati mekinjama, pepelom, suhim pieskom, brašnom, te uzčuvati u hladnu podprumu, u kojem se ne smrzava. Sve ove stvari moraju biti bez duhe, jer bi ju jaja inače na sebe povukla. Neki opet spravljaju jaja u vapno, ili ih omazuju gašenim vapnom; da ne može zrak do njih. Ovako osušena slože se u suhu i zdravu slamnatu sjekcu. Najbolje se jaja uzčuvaju, ako se umoče u tekucinu od gummiarabicuma, koja se u ljekarnama dobiva.

Tko mnogo kokoši drži, te jaja spravljati, neka si dade načiniti ormar sa dvanaest pregradaka, baš toliko, koliko je mjeseci u godini, svaki si pregradak obilježi jednim mjesecom, u koji se spravljaju jaja izmešana u to doba. Tako se i jaja po mjesecima vade i troše.

Razumije se, najprije najstarija. Ormar se stavi u podrum, da je u hladu, a mora da je i na dosta suhom mjestu.

Jaja su dobra u mekinjama ili drugim stvarima, koje smo napomenuli. Tko tako radi može biti siguran, da mu se jaja neće pokvariti.

St. Filipić.

Koliko vrijedi ptičje gnjezdo? O tom je netko sastavio sljedeći račun: U gnjezdu ima petero mladih. Svako od tih mladih treba prosjekom na dan pedeset komada gusjenica za hranu. Svi mladi trebaju dakle 250 gusjenica na dan. Hranitba ptića u gnjezdu traje 30 dana. Za to vrijeme uništi se 7500 gusjenica. Svaka gusjenica pojede lista i cvjeta na dan toliko, koliko je teška. Uzmimo da treba kroz 30 dana dok prestane jesti, a svaki dan pojede samo jedan cviet, koji bi dao jedan plod, pojede ona u 30 dana 30 komada ploda, a 7500 potroše ih skupa 225.000! Čuvajte s toga ptičja gnjezda!

Dopisnica uprave.

U ime predplate pripislaše do 31. oktobra t. g., i to:

Do 31. decembra 1903.

Vanik Josip, Krbune, Kokolj Karlo, Puja, Sverko Anton, Lanišće, Zorko Klun, Buzet.

Do 31. marca 1904.

Marjan Petar, Sv. Ivan, Mitis Ignac, Cres, Sterk Alojzij, Banjeluka. — Radić Adolf, Juršići te Vranc Maria, Krk, podmiriše predplatu te bijahu po želji brisani.

Listnica uredništva i uprave.

Veleč. g. M. M. Pošto smo jednom izjavili, da je za nas ono pitanje svršeno, ne možemo se više na isto vraćati. Zivili!

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru darovaše preko naše uprave: Ambroz Haradić, Trst, Riva Pescatori 20, 20 K da počasti uspomenu Ivana Radoslovića (Matešić), rodoljuba iz Unije.

Ukupno K 20—
Na račun ove god. izkazanih K 503-35
Svenkupno K 623-35

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru!

Pčelno - vošćene sveće

po kilogram K 4-90, u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantiranog pčelnoga voska.

Ukrasne sveće iz gori imenovanog voska, okrašene u relief sa zlatom, vošćene cvietnim ulj.	kg. po K 8—
Iste okrašene s odjeljivim cvieticama Tamnjan lagrima, najfiniji.	6— 2-40
Vošćeni ovitki, bijeli i bojadisani	kg. po K 4-90
Isti okrašeni s cvietom i zlatom	8—
Sveće za božićno drvo n 6 bojah	3—
Vošćene svietle tace. I. amstr, sastav.	4-40
Sveće i tace. II. talijanski sastav	3—
Vošćeno plinuo za oltare, metar	2-40
Sveće za pogrebe po vrlo niskoj cijeni. — Za pravi, čisti vosak jamčan za 2000 kruna. Gersheimovi stjenji (filijli) i stakla za vjećnu luč. — Isto tako meći ptićar (stolni) i navadni, uz vrlo nizke cijene.	1-20

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. obćinstvu najpoznonije,
J. KOPAČ, vošćarica u Gerlic.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lijeka, koja su si ukovom brzinom put prokrcila, kao što riedko koje sredstvo. Ohadra ora lijeka postala, su u najkraćem vremenu vnašredno objubljena u narod. Urok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnosti i vada sigurnom djelovanju. Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti teškom disanju, hrapavosti u grlu, proboljii, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice: „Zurim se saobćiti Vam, da je uspjeh. Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i teškom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povrnila. Od sreća Vam se zahvaljuju Vaša zahvalna Katarina Fuchs.“

Pakračke kapljice su izvrsno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudacnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost, neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljite.

Treba pisati Petra Vidmaricu u Cazmu i gospodinu učitelju Topolovcu u Orolik zp Slavovci, što je prvog od 5. a potonjeg od 20-godišnje želudacne bolesti izlićilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na vidu. Svaka flasića mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu ulisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac“. Koje flasiće to nemaju jesu potvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Cijena im je sljedeća:

Slavonska biljevina 1 boca 1 K 20.—
Pakračke kapljice . . . . . 1 . . . . . 1.—

Manje od dvie flasiće ne šaljem, ali ne moraju biti obadvie flasiće od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzetcem i zaratunam za listricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Slavna ulica 5.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad, Markov trg.

Kapljice sv. Marka.

djanskoj nit; seljakoj kući. Dohiva se samo: Gradska ljekarna, Zagreb. Sloga se neka točno naučite pod naslovom: Gradska ljekarna, Zagreb, Markov trg broj 29 se neka točno naučite se ne šalje. — Cijena je sljedeća i to franko na svaku poštu: 1 tucet (12 boć) 4 K, 2 tuceta (24 boć) 8 K, 3 tuceta (36 boć) 11 K, 4 tuceta (48 boć) 14 K, 5 tuceta (60 boć) 17 K. — Posjedujem, lištem i lištem priznanica, da ih nije moguće ovdje listati, zato navajdam samo imena neke ga, koja su sa osobitim uspjehom potrebijavali: **Kapljice sv. Marka** te: podpunoma: održavale: Iv. Baredić, učitelj; Janko Kizul, kr. nadlogar; Stj. Borčić, žopnik; Ilja Manić, opančar; Sofija Vukelić, šilica; Jože Seljanec, seljak itd. itd.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i unutarnju porabu. Osobito odstranjaju irganje i kalinje po kostih, nogah i ruknih, te izliće svaku glavobolju! One nedostizivo spasomno djeluju kod bolesti želudca, uplavlja katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje boli i grčeve, pospješuju bolju probavu, čista krv i crieva. Propone velike i male glisite, te sve bolesti od glisatih dolazete. Djeluju izvratno proti hrpavosti i promuklosti! Liće sve bolesti jetrah i sluzene te koliku i irganje u želudcu. Strogom svaku grčevicu i sve bolesti od grčevice dolazete. Najbolje je sredstvo proti materinici i mardrut, pa zato nesamju manjati u nijednoj gradnoj pa zato nesamju manjati u nijednoj gradnoj pa zato nesamju manjati u nijednoj gradnoj

Gradska ljekarna, Zagreb.

Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.
Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad, Markov trg.